

شناخت کلیسای پروتستان

مؤلفان: عباس رسولزاده، جواد باغبانی

زیر نظر: حسین توفیقی

سرشناسه: رسولزاده، عباس، ۱۳۴۰-

عنوان و نام پدیدآور: شناخت کلیسای پروتستان / عباس رسولزاده، جواد باغبانی؛ زیر نظر حسین توفیقی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز

تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: بیست، ۵۰۸ ص.

فروست: ((سمت))؛ ۱۹۷۳. الهیات (ادیان و عرفان)؛ ۲۴. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی علیه السلام.

شابک: ۹۷۸۶۰۰۰۲۰۳۵۴-۲ ۲۴۰۰۰۰ ریال

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Abbas Rasolzadeh, Javad Baghbani. An Introduction to the Protestant Church.

یادداشت: واژه نامه.

یادداشت: کتاب نامه.

موضوع: کلیساهای اصلاح شده

موضوع: Reformed Church

موضوع: کلیساهای اصلاح شده — عقاید

موضوع: Reformed Church -- Doctrines

شناسه افزوده: باغبانی آرانی، جواد، ۱۳۴۰-

شناسه افزوده: توفیقی، حسین، ۱۳۳۰-، ناظر.

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه

علوم انسانی.

شناسه افزوده: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۹ ش ۵ / ر ۹۴۱۵ BX

رده بندی دیوبی: ۲۸۴/۲

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۴۴۰۶۸۰

شناخت کلیسای پروتستان

عباس رسولزاده و جواد باغبانی

زیر نظر حسین توفیقی

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، و

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام.

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵

تعداد: ۲۵۰

حروفچینی و صفحه آرایی: قم (مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام)

چاپ و صحافی: سمت

قیمت: ۲۴۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل توزیع مجاز

به تغییر آن نیستند.

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشران، نشر یا
بخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان ابوریحان، شماره ۱۰۷ و ۱۰۹، تلفن: ۶۶۴۰۸۱۲۰، نمابر:

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

۶۶۴۰۵۶۷۸

مراکز بخش: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸، صندوق پستی: ۳۷۱۸۵-۶۵۵، تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶

Publication@qabas.net

فروشگاه تهران: ۶۶۴۶۶۱۲۶

پیام پژوهش

نیاز گسترده دانشگاه‌ها به منابع و متون درسی با نگرش اسلامی در رشته‌های علوم انسانی و محدود بودن امکانات مراکز علمی و پژوهشی که خود را موظف به پاسخگویی به این نیازها می‌دانند، ایجاب می‌کند امکانات موجود با همکاری دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی در مسیر اهداف مشترک به خدمت گرفته شود و افزون بر ارتقای کیفی و کمی منابع درسی از دوباره‌کاری جلوگیری به عمل آید.

به همین منظور، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی و مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی* بیستمین کار مشترک خود را با انتشار کتاب شناخت کلیسای پروتستان به جامعه علمی کشور عرضه می‌کنند.

این کتاب برای دانشجویان رشته «ادیان و عرفان» در مقطع کارشناسی و رشته‌های «تصوف و عرفان»، «دین‌شناسی»، «ادیان ابراهیمی»، «ادیان غیرابراهیمی» و «مذاهب کلامی» در مقطع کارشناسی ارشد به‌عنوان یکی از منابع دروس «تاریخ ادیان»، «تاریخ مسیحیت» و «تاریخ و کلام مسیحیت» تدوین شده است. امید است افزون بر جوامع دانشگاهی و حوزوی، دیگر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

ضمن تشکر از مؤلفان محترم، از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با راهنمایی‌ها و پیشنهادهای اصلاحی و تکمیلی خود، ما را در جهت ارتقای کیفی کتاب پیش رو و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جوامع علمی و دانشگاهی یاری کنند.

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
---	------------

زمینه‌ها

درس اول: زمینه‌های دینی

۸	باورهای دینی.....
۹	بحران عقیدتی.....
۱۰	انحطاط دستگاه پابی و فساد کلیسا.....
۱۴	خلاصه درس.....
۱۴	پرسش.....

درس دوم: زمینه‌های فکری، اجتماعی و اقتصادی

۱۷	زمینه‌های فکری.....
۱۸	آشنایی با ادیان و ملل.....
۱۹	رنسانس.....
۱۹	اومانیسم.....
۲۰	صنعت چاپ.....
۲۱	تحول علمی در دانشگاه‌ها.....
۲۱	زمینه‌های اجتماعی.....
۲۲	اقتدار پاپ.....
۲۲	امتیازات مقامات کلیسایی.....
۲۳	ملی‌گرایی.....
۲۳	زمینه‌های اقتصادی.....

۲۵	خلاصه درس
۲۶	پرسش

تاریخ

درس سوم: پیش گامان اصلاحات در تاریخ کلیسا

۳۰	ویکلیف
۳۰	ویکلیف و حکومت انگلستان
۳۱	آثار و اندیشه‌های ویکلیف
۳۳	پیروان ویکلیف
۳۵	یان هوس
۳۵	اندیشه‌ها و آثار هوس
۳۷	سرانجام هوس
۳۷	پیروان هوس
۳۹	خلاصه درس
۴۰	پرسش

درس چهارم: لوتر

۴۲	زندگی نامه
۴۴	اندیشه‌های الهیاتی لوتر
۴۴	لوتر و انتخاب پیشین
۴۵	لوتر و ایمان
۴۵	لوتر و کتاب مقدس
۴۷	لوتر و آیین‌های مقدس
۴۸	لوتر و آمرزش نامه‌ها
۵۱	خلاصه درس
۵۲	پرسش

درس پنجم: کالون

۵۳	زندگی نامه
۵۵	اصلاح رسمی

۵۶	سرچشمه آموزه‌های کالون.....
۵۷	آموزه‌های کالون.....
۵۹	تأثیرات آیین کالون.....
۶۰	آثار.....
۶۰	مبادی دین مسیحی.....
۶۱	بخشایش.....
۶۱	تفسیری بر آیین عشای ربانی.....
۶۲	شباهت‌ها و تفاوت‌های کالون و لوتر.....
۶۳	خلاصه درس.....
۶۴	پرسش.....

درس ششم: زوینگلی

۶۵	زندگی‌نامه.....
۶۷	زوینگلی و اومانيسم.....
۶۸	عوامل جدایی زوینگلی از لوتر.....
۶۹	آموزه‌های زوینگلی.....
۷۰	پيشنهادهای ۶۷گانه.....
۷۱	بیانیه ایمان.....
۷۳	آثار زوینگلی.....
۷۳	آغاز و انجام.....
۷۳	درباره دین درست و نادرست.....
۷۴	اعتراف‌نامه ایمان.....
۷۴	تشریح کوتاه و روشن ایمان مسیحی.....
۷۵	سخن کوتاه درباره مسیحیت.....
۷۵	درباره وضوح و قطعیت کلام خدا.....
۷۶	سرانجام نهضت زوینگلی.....
۷۷	خلاصه درس.....
۷۸	پرسش.....

درس هفتم: دیگر مصلحان

۷۹	لوفور دتاپل.....
۷۹	زندگی‌نامه.....
۸۰	آموزه‌ها.....
۸۱	تأثیر اندیشه‌های لوفور.....
۸۱	فیلیپ ملانکتون.....
۸۱	زندگی‌نامه.....
۸۲	ملانکتون و کاتولیک‌ها.....
۸۳	ملانکتون و پروتستان‌ها.....
۸۴	ملانکتون و لوتر.....
۸۴	مارتین بوسر.....
۸۴	زندگی‌نامه.....
۸۵	آموزه‌های بوسر.....
۸۶	بوسر و مخالفان.....
۸۶	آثار بوسر.....
۸۷	خلاصه درس.....
۸۷	پرسش.....

جغرافیا

درس هشتم: کلیسای پروتستان آلمان

۹۲	اومانیسم و نهضت پروتستان آلمان.....
۹۳	لوتر و اصلاحات.....
۹۵	لوتر و کلیسای آلمان.....
۹۹	شورش دهقانان آلمان.....
۱۰۲	خلاصه درس.....
۱۰۳	پرسش.....

درس نهم: کلیسای پروتستان فرانسه

۱۰۵	فرانسه در آستانه نهضت اصلاحات.....
-----	------------------------------------

۱۰۷	 نهضت اصلاحات فرانسه
۱۰۷	 هوگوها
۱۰۹	 واکنش به نهضت اصلاحات فرانسه
۱۱۲	 خلاصه درس
۱۱۳	 پرسش

درس دهم: کلیسای پروتستان انگلستان و پیوریتن‌ها

۱۱۵	 پیشینه اصلاحات
۱۱۶	 فساد اخلاقی
۱۱۶	 فساد مالی
۱۱۷	 اصلاحات در انگلستان
۱۱۷	 نقش هنری هشتم
۱۱۸	 پیوریتن‌ها (پیرایش گران)
۱۲۰	 پیوریتن‌ها و هنر
۱۲۱	 پیوریتن‌ها و دولت
۱۲۳	 خلاصه درس
۱۲۴	 پرسش

درس یازدهم: متدیست‌ها و اصلاحات اسکاتلند

۱۲۶	 بنیان‌گذار
۱۲۷	 آموزه‌ها
۱۳۰	 پیروان
۱۳۲	 تأثیر و تأثر
۱۳۳	 سایر فرقه‌های پروتستانی انگلستان
۱۳۴	 نهضت اصلاحات در اسکاتلند
۱۳۶	 خلاصه درس
۱۳۷	 پرسش

درس دوازدهم: کلیساهای پروتستان سوئیس، دانمارک، سوئد و هلند

۱۳۹	 سوئیس
۱۴۰	 دانمارک

۱۴۲	سوئد
۱۴۴	هلند
۱۴۵	خلاصه درس
۱۴۶	پرسش

درس سیزدهم: اصلاح دینی در اروپای شرقی

۱۴۷	لهستان
۱۴۹	مجارستان
۱۵۰	اصلاحات در مجارستان
۱۵۲	خلاصه درس
۱۵۲	پرسش

الهیات

درس چهاردهم: الهیات در کلیسای پروتستان

۱۵۸	الهیات مسیحی
۱۵۸	سیری در الهیات پروتستان
۱۵۹	الهیات قرون وسطا
۱۵۹	الهیات قرن شانزدهم
۱۶۱	الهیات قرن هفدهم
۱۶۲	الهیات قرن هجدهم
۱۶۳	الهیات قرن نوزدهم
۱۶۴	الهیات قرن بیستم تاکنون
۱۶۶	خلاصه درس
۱۶۷	پرسش

درس پانزدهم: کلیسای پروتستان و کتاب مقدس

۱۷۰	سنت و کتاب مقدس
۱۷۱	سنت و مدرنیسم
۱۷۳	حجیت کتاب مقدس
۱۷۴	تفسیر کتاب مقدس

۱۷۴	 پیشینه
۱۷۵	 دیدگاه مصلحان
۱۷۶	 مرجع تفسیر
۱۷۷	 تأویل کتاب مقدس
۱۸۰	 خلاصه درس
۱۸۱	 پرسش

درس شانزدهم: ترجمه و نقد کتاب مقدس

۱۸۳	 پیشینه
۱۸۴	 عصر اصلاحات
۱۸۵	 ترجمه لوتر
۱۸۵	 ترجمه اتا‌پل
۱۸۵	 ترجمه تیندل
۱۸۶	 ترجمه کرامول
۱۸۶	 ترجمه کاستالیون
۱۸۷	 ترجمه کینگ جیمز
۱۸۷	 ویرایش کتاب مقدس
۱۸۸	 نفی ابوکریفا در کلیسای پروتستان
۱۸۹	 نقد تاریخی کتاب مقدس
۱۹۰	 انقلاب علمی
۱۹۲	 پروتستان‌ها و نقد تاریخی
۱۹۵	 خلاصه درس
۱۹۶	 پرسش

درس هفدهم: اعتراف‌نامه‌های کلیسای پروتستان

۲۰۰	 اعتراف‌نامه‌های مهم
۲۰۰	 اعتراف‌نامه اشلاپت‌هایم
۲۰۱	 اعتراف‌نامه آگسبورگ
۲۰۱	 اعتراف‌نامه ایمان و انضباط
۲۰۲	 اعتراف‌نامه کلیسای انگلیکن

۲۰۲	اعتراف‌نامهٔ وستمینستر
۲۰۳	اعتراف‌نامهٔ کلیسای اصلاحی سوئیس
۲۰۳	اعتراف‌نامهٔ کلیسای مشایخی اسکاتلند
۲۰۴	اعتراف‌نامهٔ پیروان سروتوس
۲۰۴	اعتراف‌نامهٔ هایدلبرگ
۲۰۴	اعتراف‌نامهٔ پرسبیتترین‌های آمریکا
۲۰۴	کلیساهای پروتستانی و اعتراف‌نامه‌ها
۲۰۶	خلاصهٔ درس
۲۰۶	پرسش

درس هجدهم: کلیسای پروتستان و فیض

۲۱۰	آموزهٔ فیض
۲۱۲	فیض از دیدگاه مصلحان
۲۱۳	عادل شمرده شدن
۲۱۵	نقش ایمان در عادل شمرده شدن
۲۱۹	خلاصهٔ درس
۲۲۰	پرسش

درس نوزدهم: گناه اصلی و نجات

۲۲۲	مرگ عیسی؛ کفارهٔ گناهان
۲۲۵	لوتر و نجات
۲۲۶	توبه
۲۲۸	انحصارگرایی در نجات
۲۲۹	دستیابی به نجات
۲۳۱	خلاصهٔ درس
۲۳۲	پرسش

درس بیستم: اخلاق در کلیسای پروتستان

۲۳۴	شریعت اخلاقی عیسی
۲۳۶	زندگی اخلاقی عیسی
۲۳۷	اقتدا به مسیح

۲۳۷	 قدرت کلیسا؛ مقدمه فساد اخلاقی
۲۳۸	 آسیب‌های اخلاقی؛ زمینه‌ساز نهضت پروتستان
۲۳۹	 اخلاق مصلحان
۲۴۱	 اخلاق پروتستانی و پیشرفت
۲۴۲	 اخلاق اجتماعی
۲۴۲	 اخلاق اقتصادی
۲۴۵	 خلاصه درس
۲۴۶	 پرسش

درس بیست‌ویکم: فرجام‌شناسی در کلیسای پروتستان

۲۴۸	 فرجام‌شناسی مسیحی
۲۴۸	 دیدگاه‌های مختلف درباره فرجام‌شناسی
۲۴۹	 عیسی؛ ماشیح موعود
۲۵۱	 بازگشت عیسی
۲۵۲	 تفسیرهای نادرست از بازگشت مسیح
۲۵۳	 صهیونیسم مسیحی
۲۵۴	 مرگ و رستاخیز در کلیسای پروتستان
۲۵۶	 عیسی و داوری نهایی
۲۵۸	 هزاره‌گرایی مسیحی
۲۶۰	 دجال
۲۶۳	 فردوس و جهنم
۲۶۶	 خلاصه درس
۲۶۷	 پرسش

درس بیست‌ودوم: مقایسه کلیساهای پروتستان و کاتولیک

۲۷۰	 آموزه‌ها
۲۷۰	 منابع آموزه‌ها
۲۷۰	 سنت مکتوب
۲۷۱	 سنت شفاهی
۲۷۱	 تعالیم رسمی کلیسا

۲۷۲	 حجیت
۲۷۲	 مریم
۲۷۳	 بکارت
۲۷۳	 قداست
۲۷۴	 رهبری
۲۷۴	 انتخاب پیشین
۲۷۴	 عادل شمرده شدن
۲۷۵	 اعتقادنامه
۲۷۶	 آیین‌ها
۲۷۶	 تعمید و عشای ربانی
۲۷۷	 آیین‌های دیگر
۲۷۸	 مسائل سیاسی و اجتماعی
۲۷۹	 تبشیر
۲۷۹	 رهبانیت و عرفان
۲۸۰	 شوراها
۲۸۰	 قانون کلیسایی
۲۸۱	 اصلاح در کلیسا
۲۸۲	 خلاصه درس
۲۸۳	 پرسش

فرقه‌ها

درس بیست و سوم: لوتری‌ها و کالونی‌ها

۲۸۸	 لوتری‌ها
۲۸۹	 آموزه‌های کلیساهای لوتری
۲۹۰	 کلیسای لوتری و عبادت
۲۹۱	 کلیسای لوتری و دولت
۲۹۲	 کالونی‌ها
۲۹۴	 خلاصه درس
۲۹۵	 پرسش

درس بیست و چهارم: انگلیکن ها و نوتعمیدیان

۲۹۷	 انگلیکن ها
۲۹۸	 ویژگی های کلیسای انگلیکن
۳۰۱	 سازمان کلیسای انگلیکن
۳۰۲	 نوتعمیدیان
۳۰۴	 منونایت ها
۳۰۵	 آمیش ها
۳۰۷	 خلاصه درس
۳۰۸	 پرسش

درس بیست و پنجم: یونیتارین ها و کویکرها

۳۰۹	 یونیتارین ها یا موحدان مسیحی
۳۱۱	 بزرگان یونیتارین
۳۱۲	 کویکرها
۳۱۳	 بنیان گذار
۳۱۵	 مبانی فکری کویکرها
۳۱۷	 کویکرها و آیین های عبادی
۳۱۷	 گروه های کویکری
۳۱۹	 خلاصه درس
۳۲۰	 پرسش

درس بیست و ششم: مورمون ها و کلیساهای دیگر

۳۲۱	 مورمون ها
۳۲۳	 کتاب های مقدس
۳۲۴	 عقاید
۳۲۶	 خانواده
۳۲۷	 تشکیلات
۳۲۸	 کلیساهای دیگر
۳۲۸	 سپاه نجات
۳۲۹	 شاهدان یهوه

۳۳۱		ادویتیست‌ها
۳۳۲		بنطیکاستال‌ها
۳۳۲		کلیسای ماربه‌دستان
۳۳۳		داربایت‌ها
۳۳۴		کلیسای علم مسیحی
۳۳۵		خلاصه درس
۳۳۶		پرسش

مسائل اجتماعی

درس بیست‌وهفتم: نقش کلیسای پروتستان در دین، اجتماع، سیاست و اقتصاد

۳۳۹		تحولات دینی
۳۴۱		تحولات اجتماعی
۳۴۳		تحولات سیاسی
۳۴۸		تحولات اقتصادی
۳۵۲		خلاصه درس
۳۵۳		پرسش

درس بیست‌وهشتم: کلیسای پروتستان و شورا

۳۵۶		شوراهای کلیسایی و لوتر
۳۵۶		کلیسای پروتستان و شوراهای جهانی
۳۵۸		کلیسای پروتستان و سایر شوراها
۳۵۹		شورای جهانی کلیساها
۳۵۹		سیر تاریخی
۳۶۱		مجمع‌ها
۳۶۳		رهبری
۳۶۴		ساختار
۳۶۵		مواضع
۳۶۶		شورای جهانی کلیساها و ایران
۳۶۷		خلاصه درس
۳۶۷		پرسش

درس بیست و نهم: تبشیر پروتستانی در جهان

۳۷۱	تبشیر پروتستان در جهان
۳۷۱	گروه‌های تبشیری
۳۷۳	مبشران نامدار
۳۷۶	شیوه‌های تبشیر
۳۷۷	مخاطبان تبشیر در کشورهای مسلمان
۳۷۹	خلاصه درس
۳۸۰	پرسش

درس سی‌ام: تبشیر پروتستانی در ایران

۳۸۴	جنگ نرم تبشیری
۳۸۶	واکنش ایرانیان
۳۸۹	خلاصه درس
۳۹۰	پرسش

درس سی و یکم: مبشران پروتستان در ایران

۳۹۱	مبشران انگلیسی
۳۹۴	مبشران آمریکایی
۳۹۶	مبشران آلمانی
۳۹۸	کشورهای دیگر
۳۹۹	خلاصه درس
۴۰۰	پرسش

درس سی و دوم: کلیسای پروتستان ایران

۴۰۴	مراکز پروتستانی ایران
۴۰۵	جلفا
۴۰۵	کرمان
۴۰۶	یزد
۴۰۶	شیراز
۴۰۷	ارومیه
۴۰۷	وضعیت کنونی کلیساهای پروتستان ایران

۴۰۷	 کلیسای انجیلی
۴۰۹	 جماعت ربانی
۴۱۰	 کلیسای اسقفی ایران
۴۱۱	 کلیسای ادوینیست‌های روز هفتم
۴۱۲	 خلاصه درس
۴۱۳	 پرسش

پیوست‌ها

۴۱۶	 پیوست شماره ۱: اعلامیه ۹۵ ماده‌ای لوتر
۴۲۶	 پیوست شماره ۲: اعتراف‌نامه اشلیت‌هایم
۴۲۹	 پیوست شماره ۳: خلاصه اعتراف‌نامه آگسبورگ
۴۳۲	 پیوست شماره ۴: خلاصه اعتراف‌نامه کلیسای انگلیکن
۴۳۳	 پیوست شماره ۵: اعتراف‌نامه وست‌مینستر
۴۳۳	 فصل اول: کتاب مقدس
۴۳۷	 فصل دوم: خدا و تثلیث اقدس
۴۳۸	 فصل سوم: انتخاب پیشین
۴۴۰	 فصل چهارم: آفرینش
۴۴۰	 فصل پنجم: تدبیر الهی
۴۴۱	 فصل ششم: سقوط انسان، و گناه و مجازات آن
۴۴۲	 فصل هفتم: عهد خدا با انسان
۴۴۳	 فصل هشتم: واسطه بودن مسیح
۴۴۵	 فصل نهم: آزادی اراده
۴۴۶	 فصل دهم: دعوت مؤثر
۴۴۷	 فصل یازدهم: عادل شمرده شدن
۴۴۸	 فصل دوازدهم: فرزندخواندگی
۴۴۹	 فصل سیزدهم: تقدیس
۴۴۹	 فصل چهاردهم: ایمان نجات‌بخش
۴۵۰	 فصل پانزدهم: توبه حیات‌بخش
۴۵۱	 فصل شانزدهم: کارهای نیکو

فصل هفدهم: پایداری قدیسان	۴۵۳
فصل هجدهم: اطمینان در مورد فیض و نجات	۴۵۳
فصل نوزدهم: شریعت خدا	۴۵۵
فصل بیستم: آزادی مسیحی و آزادی وجدان	۴۵۷
فصل بیست و یکم: عبادت دینی و روز سبت	۴۵۸
فصل بیست و دوم: سوگندهای شرعی و نذرها	۴۶۰
فصل بیست و سوم: مقامات دولتی	۴۶۱
فصل بیست و چهارم: ازدواج و طلاق	۴۶۲
فصل بیست و پنجم: کلیسا	۴۶۳
فصل بیست و ششم: مشارکت قدیسان	۴۶۴
فصل بیست و هفتم: آیین‌های مقدس	۴۶۵
فصل بیست و هشتم: تعمید	۴۶۶
فصل بیست و نهم: عشای ربانی	۴۶۷
فصل سی‌ام: محکومیت کلیسایی	۴۶۹
فصل سی و یکم: سینودها و شوراها	۴۶۹
فصل سی و دوم: وضع انسان پس از مرگ، و رستاخیز مردگان	۴۷۰
فصل سی و سوم: داوری نهایی	۴۷۱
پیوست شماره ۶: خلاصهٔ اعتراف‌نامهٔ کلیسای اصلاحی سوئیس	۴۷۳
پیوست شماره ۷: بخشی از اعتراف‌نامهٔ گال	۴۷۹
پیوست شماره ۸: اوج میسیونری پروتستانی	۴۸۱
پیوست شماره ۹: اسامی رؤسای جمهور آمریکا بر اساس انتساب به کلیساهای پروتستان	۴۸۴
کلیسای اسقفی (انگلیکن)	۴۸۴
کلیسای متدیستی	۴۸۴
کلیسای متدیستی	۴۸۴
کلیسای متدیستی	۴۸۵
کلیسای یونیتارین	۴۸۵
کلیسای رسولان مسیح	۴۸۵

۴۸۵		کلیسای کویکر
۴۸۵		کلیسای کانگر گیشنالیست
۴۸۵		کلیسای شاهدان یهوه
۴۸۶		واژه‌نامه
۴۸۶		فهرست اصطلاحات
۴۹۶		منابع
۵۰۲		نمایه اصطلاحات و موضوعات

مقدمه

ادیان در طول حیات خود شاهد تحولات و فراز و نشیب‌های فراوانی بوده‌اند. مسیحیت نیز از این قاعده مستثنا نبوده و در تاریخ دوهزارساله خود چند تحول مهم را پشت سر گذاشته که تقسیم شدن مسیحیت به کاتولیک و ارتدکس و پروتستان نمونه‌ای از آنهاست. این تحولات و فراز و نشیب‌ها، از سویی واکنش‌هایی بوده‌اند در برابر انحرافات و خرافاتی که در گذر زمان در مسیحیت پدید آمده‌اند، و از سوی دیگر، در راستای هماهنگ شدن مسیحیت با تحولات زمان و مکان و اندیشه‌های جدید بوده‌اند.

یکی از این تحولات، نهضت اصلاحات در قرن شانزدهم بود که کلیسای پروتستان از درون آن پدید آمد. شناخت دقیق این کلیسا و معرفی مرزهای اعتقادی و عبادی آن، به دلیل تعدد و تنوع فراوان کلیساها و فرقه‌های پروتستان کاری بس دشوار است. همچنین آگاهی از شمار دقیق پیروان هریک از ادیان و فرقه‌های دینی، از جمله پروتستان‌ها، ممکن نیست؛ زیرا پرسش آمارگران از افراد درباره دین، از مصادیق تفتیش عقاید به شمار می‌رود که در عصر حاضر امری ناپسند است. همچنین برخی ادیان در مناطقی از جهان ممنوع‌اند و درباره آنها نمی‌توان سؤال کرد. سرانجام نیز اینکه، درجه دین‌داری افراد متفاوت است و طیف وسیعی را دربر می‌گیرد؛ به گونه‌ای که نمی‌توان از پیروان یک دین یا فرقه تعریف دقیقی داشت. ظهور فرقه‌های جدید در کلیسای پروتستان با اعتقادات دینی تازه، کار تحقیق را مشکل‌تر ساخته است. این کلیسا در مقایسه با دو جامعه مسیحی کاتولیک و ارتدکس، پیشینه کمتری دارد و این امر، شناسایی آن کلیسا را مشکل‌تر کرده است.

بدیهی است که اصلاحات پروتستانی، بخشی از انحرافات مسیحیت را از برخی جوامع مسیحی زدود، ولی اعتقاداتی مانند تثلیث و فدا، و مناسکی مانند تعمید و عشاء ربانی به قوت خود باقی ماند.

کلیسای پروتستان بیش از دو کلیسای دیگر تبشیری است و پیروان آن برای نشر و گسترش مسیحیت، بیشتر می‌کوشند. بخشی از فعالیت‌های تبشیری این کلیسا بر جهان اسلام و ایران متمرکز است. در دوران انقلاب اسلامی محدودیت‌هایی برای مبشران ایجاد شد، اما فعالیت‌های تبشیری آنان کم و بیش ادامه یافت؛ فعالیت‌هایی که امروزه بخشی از آنها در قالب کلیساهای خانگی، خود را نشان می‌دهد. پدیده کلیساهای خانگی و مفاسدی که بر آن مترتب است، پیوسته از دغدغه‌های مقام معظم رهبری بوده است. ایشان در مهر سال ۱۳۸۹ در اجتماع مردم قم با اشاره به این موضوع گفتند:

برای اینکه ایمان مردم را به اسلام و مقدسات اسلامی کم کنند، در داخل کشور از طرق مختلف پایه‌های ایمان مردم، به‌خصوص نسل جوان را متزلزل کنند، از اشاعه بی‌بندوباری و اباحیگری تا ترویج عرفان‌های کاذب، جنس بدلی عرفان حقیقی تا ترویج بهائیت، تا ترویج شبکه کلیساهای خانگی، اینها کارهایی است که امروز با مطالعه و تدبیر و پیش‌بینی دشمنان اسلام دارد انجام می‌گیرد؛ هدفش هم این است که دین را در جامعه ضعیف کند.

اکنون که در آستانه پانصدمین سال قیام لوتر در سال ۱۵۱۷ قرار داریم، زمینه‌ها، تاریخ، جغرافیا، الهیات، فرقه‌ها و مسائل اجتماعی نهضت اصلاحات و کلیسای پروتستان در مجموعه حاضر بررسی می‌شود. این مجموعه، نه پیوست نیز دارد.

این اثر در گروه ادیان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^{۱۱}، به همت برادران عزیز، حجج اسلام والمسلمین آقایان عباس رسول‌زاده و جواد باغبانی - دام‌عزهما - زیر نظر این جانب تهیه شده است. البته در فراهم شدن این اثر، همه ما از راهنمایی‌های جناب استاد، دکتر محمد لگنهاوزن برخوردار بوده‌ایم که جای قدردانی و تشکر است.

امید است خوانندگان محترم، کاستی‌های این اثر را به اطلاع گروه ادیان مؤسسه برسانند تا در چاپ‌های بعد اصلاح شود.

در اینجا لازم است از الطاف کریمانه حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی، دامت برکاته، رئیس محترم مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین استاد محمود رجبی، قائم‌مقام محترم مؤسسه، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدناصر سقایی‌بی‌ریا، معاون محترم پژوهشی مؤسسه، همچنین مدیریت تدوین متون، و دیگر عزیزانی که ما را در این راه یاری کرده‌اند، صمیمانه تشکر کنیم.

همچنین از بذل محبت حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر احمد احمدی، رئیس محترم سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) و همکارانشان که برای نشر این اثر کوشیده‌اند، سپاسگزاریم.

حسین توفیقی

زمستان ۱۳۹۵